

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

lipiec–sierpień–wrzesień

Nr 44/1
(3/2018)

WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPUKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIKAŁA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walenty GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 | e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Watykan, 25 kwietnia 2018 r.

Spis treści

Artykuły

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Problematyka badawcza metodyki przeprowadzania okazania w Polsce* | 13

ELŻBIETA A. MAJ *Tajemnica w postępowaniu administracyjnym* | 22

MAGDALENA MATERNIAK *Wymóg uregulowanej sytuacji prawnej związków wyznaniowych z art. 195 §1 Kodeksu karnego* | 36

ANNA WOLSKA-BAGIŃSKA *Przesłanki ogłoszenia upadłości konsumenckiej* | 48

KRZYSZTOF BOKWA *Ekstradycja - regulacja i historia na przykładzie prawa austriackiego* | 68

JOANNA CZUCHRYTA *Dopuszczalność przeznaczenia agio na sfinansowanie spłaty z tytułu umorzenia udziałów (akcji) w spółkach kapitałowych* | 79

DAMIAN DOBOSZ *Treść wykonywania prawa własności w kontekście planowania i zagospodarowania przestrzennego* | 91

MICHAŁ GREGORCZYK, MONIKA UTRACKA *Umowy dowodowe - nowa instytucja w polskiej procedurze* | 104

KLAUDIA GRZEBIELA *Naruszenie prawa do zmiany sprzedawcy energii jako praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów* | 117

KLAUDIA KIJAŃSKA *Prawo do prywatności, a niejawne prowadzenie działań wobec cudzoziemców na gruncie ustawy o działaniach antyterrorystycznych* | 131

JAN KLUZA *Przestępstwo propagowania treści faszystowskich w świetle ostatnich doniesień medialnych. Studium przypadku z Wodzisławia Śląskiego* | 146

ALEKSANDRA NIEPRZECKA *Przyznanie do winy w postępowaniach przed międzynarodowymi trybunałami karnymi a standardy rzetelnego procesu* | 159

ŁUKASZ CHYLA *Wzrost znaczenia klauzuli hardship w międzynarodowym prawie kontraktów* | 179

BARTŁOMIEJ PYKA *Obowiązek kontraktowania w prawie przewozowym* | 193

MICHAŁ SŁUŻALEC *Wyrażenie zgody przez pacjenta na ujawnienie tajemnicy lekarskiej a jawność rozprawy głównej na gruncie kodeksu postępowania karnego* | 210

IWO JAROSZ *Wybrane problemy związane ze stosowaniem artykułu 961 Kodeksu cywilnego* | 222

ADRIAN ROMKOWSKI *Normatywne i pozanormatywne podstawy odpowiedzialności za współsprawstwo wykroczenia* | 239

PATRYCJA FIGUŁA *Zdatność ugodowa a zdatność arbitrażowa - analiza relacji na tle Kodeksu postępowania cywilnego* | 265

PAULINA KOWALSKA *Sformułowanie wniosku z art. 380 k.p.c. w zażaleniu do Sądu Najwyższego* | 277

ALEKSANDRA KULICZKOWSKA *Institucja błędu w prawie umów* | 290

TOMASZ PILIKOWSKI *Zasada rzetelnego procesu a możliwość wykorzystania dowodów nielegalnych – analiza w perspektywie ostatnich nowelizacji Kodeksu postępowania karnego* | 305

JOANNA SZUMAŃSKA *Zabezpieczenie roszczenia przez arbitra doraźnego na tle postępowania o udzielenie zabezpieczenia przed sądem powszechnym* | 324

BARBARA ZIELIŃSKA – RAPACZ *Zwolnienie ubytków wyrobów akcyzowych z podatku w Polsce na tle prawa Unii Europejskiej* | 336

ŁUKASZ CHYLA *Wyzwania polskiego arbitrażu w sporach o zaskarżanie uchwał* | 349

MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHŁAYĄ *Wycena kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa usług transportowych* | 367

Glosa

AGNIESZKA OGRODNIK-KALITA *Glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 6 lipca 2016 r., III CA 406/16* | 378

Contents

Articles

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Research issues pertaining to the methodology of performing a police lineup in Poland* | 13

ELŻBIETA A. MAJ *The confidentiality in administrative proceedings* | 22

MAGDALENA MATERNIAK *The Requirement of regulated legal position of religious communities from art. 195 section. 1 of the Criminal Code* | 36

ANNA WOLSKA-BAGIŃSKA *Preconditions for declaring personal bankruptcy* | 48

JERZY NIKOŁAJEW KRZYSZTOF BOKWA *Extradition - regulation and history on the example of Austrian law* | 74

JOANNA CZUCHRYTA *Admissibility of financing remuneration for redeemed shares from agio* | 79

DAMIAN DOBOSZ *Content of the exercise of the ownership rights in the context of spatial planning and land development* | 91

MICHAŁ GREGORCZYK, MONIKA UTRACKA *Contracts of evidence - a new institution in the Polish procedure* | 104

KLAUDIA GRZEBIELA *Violation of the right to switch the energy supplier as a practice infringing collective consumer interests* | 117

KLAUDIA KIJĄŃSKA *Right to privacy and secret activities against foreigners based on act of counter-terrorism activities* | 131

JAN KLUZA *The crime of promoting fascist content in the view of recent media reports. Case study from Wodzisław Śląski* | 146

ALEKSANDRA NIEPRZECKA *Guilty Plea under the Proceedings before International Criminal Tribunals and the Standards of Fair Trial* | 159

ŁUKASZ CHYLA *The Rise of Hardship Clause in International Contract Law* | 179

- BARTŁOMIEJ PYKA *Obligation to contract in Carriage law* | 193
- MICHAŁ SŁUŻALEC *Consent of the patient for disclosure of professional secrecy and the principle of public while the main trial in criminal proceeding code* | 210
- IWO JAROSZ *Certain issues concerning the application of article 961 of the Polish Civil code* | 222
- ADRIAN ROMKOWSKI *Normative and beyond-normative basis of liability for co-perpetration in a contravention* | 239
- PATRYCJA FIGUŁA *Complicability and arbitrability - analysis of relationships on the background Code of Civil Procedure* | 265
- PAULINA KOWALSKA *Formulation of the application from art. 380 k.p.c. in a complaint to the Supreme Court* | 277
- ALEKSANDRA KULICZKOWSKA *Mistake in contract law* | 290
- TOMASZ PILIKOWSKI *The due process of law rule and the possibility of using illegal evi-dences - an analysis in the light the perspective of recent amendments of the Code of the Criminal Procedure* | 305
- JOANNA SZUMAŃSKA *Security of the claim made by an emergency arbitrator against the proceedings for granting security in a court of law* | 324
- BARBARA ZIELIŃSKA – RAPACZ *Exemption from excise duty in cases of lost goods in the Polish legal system compared to European Union law* | 336
- ŁUKASZ CHYLA *The challenges of Polish arbitration in shareholders' resolution disputes* | 349
- MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRULAYĄ *Valuation of intellectual capital of a transport company* | 367

Gloss

- AGNIESZKA OGRODNIK-KALITA *Gloss on The Regional Court Judgement in Gdańsk of July 6, 2016, III CA 406/16* | 378

Anna Wolska-Bagińska

Przesłanki ogłoszenia upadłości konsumenckiej

Preconditions for declaring personal bankruptcy

I. Upadłość konsumencka - zagadnienia ogólne

Osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej w celu polepszenia swojej pozycji ekonomicznej w społeczeństwie wielokrotnie podejmują zobowiązania o charakterze finansowym. Pozyskanie środków pieniężnych na zakup różnego rodzaju dóbr materialnych niejednokrotnie wymaga zadłużenia jednostki. Zadłużenie stanowi jedną z podstawowych form pozyskania kapitału, która jest szczególnie zauważalna we wczesnych okresach cyklu życia konsumenta¹. Wynika to z faktu, że w tym okresie zapotrzebowanie jednostki na stan posiadania jest znacznie większy aniżeli w późniejszym czasie. Częstotliwość oraz wysokość zobowiązań osób fizycznych zależy od wielu determinantów. Jednak rosnące zadłużenie polskiego społeczeństwa i nastawienie jednostki na konsumpcję dóbr niejednokrotnie prowadzi do niewypłacalności osób fizycznych. Jednostka dokonując zakupów, zwłaszcza tego rodzaju, które przekraczają jej możliwości finansowe, zagrożona jest stanem niewypłacalności. Utrata zdolności finansowej jednostki stwarza niezwykle trudną sytuację nie tylko dla dłużnika i wierzyciela, ale i dla całego społeczeństwa oraz gospodarki państwa. Sposobem dla normalizacji stosunków społecznych i gospodarczych może okazać się procedura umożliwiająca oddłużenie osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej w postaci upadłości konsumenckiej. Dlatego też tak istotne jest

---

¹ Szerzej na ten temat zob. A. Wolska-Bagińska, *Ekonomiczno - prawne aspekty upadłości konsumenckiej*, Przegląd Prawno - Ekonomiczny Rewiew of Law, Business& Economics, nr 42 (1/2018), s. 145-158.

scharakteryzowanie przesłanek ogłoszenia upadłości konsumenckiej pozwalających na zastosowanie omawianej instytucji w praktyce.

II. Zdolność upadłościowa

Z problematyką podstaw ogłoszenia upadłości konsumenckiej nierozzerwalnie wiąże się z zagadnieniem konsumenckiej zdolności upadłościowej. Stąd też punktem wyjścia do przeprowadzenia pogłębionej analizy zagadnienia przesłanek ogłoszenia upadłości konsumenckiej winno być w pierwszym rzędzie dokonanie charakterystyki pojęcia zdolności upadłościowej. Rozważania w tym przedmiocie niewątpliwie pozwolą na lepsze zrozumienie instytucji upadłości konsumenckiej.

Termin zdolność upadłościowa, pomimo że odgrywa szczególną rolę w postępowaniu upadłościowym, nie został zdefiniowany w ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe², ani też w innych aktach normatywnych poświęconych tej problematyce. Brak normatywnego określenia pojęcia zdolności upadłościowej nie uchybia jednak poprawności jego używania zarówno w praktyce, jak i w teorii prawa. W piśmiennictwie pojęcie zdolność upadłościowa, w związku z nieposłużeniem się tym sformułowaniem w ustawie, uznaje się za termin języka prawniczego³. Odmienne kwestię tą spostrzega *W. Głodowski i A. Hrycaj*, którzy uważają że pomimo, iż pojęcie to nie występuje obecnie w ustawie Prawo upadłościowe, to jednak ma ono swoje odzwierciedlenie w języku prawnym⁴. Autorzy ci wskazują, że termin ten został użyty przez ustawodawcę w art. 19 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw⁵, w myśl którego „z dniem wejścia w życie ustawy państwowe przedsiębiorstwa gospodarki rolnej tracą zdolność upadłościową”. W literaturze brak jest również zgodności co do charakteru zdolności upadłościowej. Według niektórych przedstawicieli jest to bezwzględna pozytywna przesłanka procesowa, której brak przesądza o odrzuceniu wniosku o ogłoszenie upadłości⁶. Prezentowane jest także przeciwstawne stanowisko, zgodnie z którym

---

² Dz. U. z 2015 r., poz. 233, ze zm.

³ Tak: R. Adamus, *Nowa upadłość konsumencka, Poradnik praktyczny*, Warszawa 2015, s. 31.

⁴ W. Głodowski, A. Hrycaj, *Zakres podmiotowy i podstawy ogłoszenia „upadłości konsumenckiej”*, „Państwo i Prawo” 2010, nr 2, s. 70.

⁵ Dz. U. z 2003r. Nr 6, poz. 64.

⁶ D. Zienkiewicz, *Prawo upadłościowe i naprawcze, Komentarz*, Warszawa 2006, s. 26; A. Pokora, *Zdolność Upadłościowa*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1998, nr 2, s. 31.

zdolność upadłościowa stanowi przesłankę merytoryczną skutkującą oddaleniem wniosku o ogłoszenie upadłości, a nie jego odrzuceniem, czy też zwrotem⁷.

Największe kontrowersje wywołuje rozumienie samego pojęcia, które ujmowane jest w nauce prawa w dwojaki sposób. W znaczeniu wąskim oznacza on podmiotową właściwość określonego podmiotu, czyli bycie osobą, wobec której można wszcząć i prowadzić postępowania upadłościowe⁸. Z kolei w znaczeniu szerokim, termin ten rozumiany jest jako istnienie podstaw ogłoszenia upadłości konkretnego dłużnika⁹. Przedstawiciele prezentujący drugie ujęcie postrzegają zdolność upadłościową zarówno w aspekcie podmiotowym, jak i w przedmiotowym. Wedle tego ujęcia pojęcie zdolności upadłościowej definiuje się, jako „kwalifikację prawną pewnych osób fizycznych i struktur organizacyjnych, cechę przypisaną przez ustawę, zależną od spełnienia przez nich określonych wymogów [...], a także powiązaną z określonym momentem czasowym, która to cecha sprawia, że wobec tych podmiotów może zostać wszczęte postępowanie upadłościowe”¹⁰. Zdolność upadłościową determinuje więc nie tylko krąg podmiotów, wobec których sąd może ogłosić upadłość, ale również warunki przedmiotowe, jakie są niezbędne do ogłoszenia upadłości konsumenckiej.

Niezależnie od rozbieżności w poglądach zdolność upadłościową rozumieć należy jako pewnego rodzaju cechy danego podmiotu, których zbadanie ma charakter pierwotny wobec prowadzenia względem danej osoby postępowania upadłościowego¹¹. Cechy te tworzą przesłanki warunkujące zastosowanie w ogóle instytucji upadłości konsumenckiej względem danej osoby. Mając na uwadze powyższe zasadne jest omówienie obu aspektów konsumenckiej zdolności upadłościowej stanowiących *de facto* przesłanki podmiotowe i przedmiotowe ogłoszenia upadłości konsumenckiej.

III. Podmiotowa przesłanka ogłoszenia upadłości konsumenckiej

Fundamentalne znaczenie dla postępowania upadłościowego ma ustalenie wobec jakich podmiotów może być ono prowadzone. Istnieją dwie możliwości ujęcia

⁷ K. Piasecki, *Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze*, Warszawa 2004, s. 30.

⁸ D. Zienkiewicz, *op. cit.*, s. 24; I. Flotyńska, Ł. Lipowicz, *Pozytywne i negatywne przesłanki ogłoszenia upadłości spółek handlowych - uwagi praktyczne* (cz. 3), „Prawo Spółek” 2011, nr 9, s. 44.

⁹ W. Głodowski, A. Hrycaj, *op. cit.*, s. 70.

¹⁰ A. Pokora, *op. cit.*, s. 31.

¹¹ W. Głodowski, A. Hrycaj, *op.cit.*, s. 71.

zakresu podmiotowej zdolności upadłościowej. Jako zasadę można przyjąć dopuszczalność prowadzenia postępowania upadłościowego wobec każdego podmiotu funkcjonującego w ramach danego systemu prawnego, albo ograniczenia kręgu podmiotów wobec których można takie postępowanie prowadzić¹². Pomimo, że w polskim systemie prawnym zdolność upadłościowa została ujęta w drugim ujęciu, to jednak zakres podmiotów objętych postępowaniem upadłościowym nie został w sposób precyzyjny oznaczony przez ustawodawcę. Wywoływać może wobec tego wątpliwości jakie osoby mogą skorzystać z przepisów regulujących upadłość osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, a jakie z przepisów odnoszących się do upadłości przedsiębiorców. Niezbędne jest wobec tego ustalenie w stosunku do kogo sąd upadłościowy może ogłosić upadłość konsumencką.

Podstawowe znaczenie w tej materii odgrywa przepis art. 491¹ p.u. oraz przepisy działu II tytułu I części pierwszej, tj. art. 5-9 p.u. Wskazane wyżej przepisy rozgraniczają zakres podmiotowy zastosowania przepisów prawa upadłościowego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej i tych, którzy ją prowadzą¹³. W myśl nich regulację upadłości konsumenckiej stosuje się wobec osób fizycznych, których upadłości nie można ogłosić zgodnie z przepisami działu II tytułu I części pierwszej, a więc wobec osób, które nie prowadzą we własnym imieniu działalności gospodarczej. Konsumencką zdolność upadłościową posiada więc osoba fizyczna, która nie prowadzi działalności gospodarczej¹⁴, a która nie należy do podmiotów takich jak wspólnicy osobowych spółek handlowych, którzy ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem; wspólnicy spółki partnerskiej; zmarły przedsiębiorca (osoba fizyczna), w stosunku do którego złożono wniosek o ogłoszenie upadłości w terminie roku od dnia jego śmierci; osoby fizyczne, które były przedsiębiorcami, a od zaprzestania prowadzenia przez nie działalności gospodarczej i od dnia wykreślenia z właściwego rejestru nie upłynął rok (reguła ta ma również odpowiednie zastosowanie do wspólników osobowych spółek handlowych); osoby fizyczne, które faktycznie prowadziły działalność

---

¹² M. Kuźniak, *Konsumencka zdolność upadłościowa - zakres podmiotowy*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2015, nr 240, s. 35-36.

¹³ *Ibidem*, s. 38.

¹⁴ Istotną wskazówką interpretacyjną dla rozumienia pojęcia działalności gospodarczej na płaszczyźnie prawa upadłościowego jest przepis art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r., poz. 584, t.j.). Zgodnie z jego dyspozycją działalność gospodarcza jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

gospodarczą, nawet wówczas, gdy nie dopełniły obowiązku jej zgłoszenia we właściwym rejestrze.

Powstaje jednak pytanie, czy dla stwierdzenia faktu, że dana jednostka nie prowadzi działalności gospodarczej wystarczające jest ustalenie, że osoba ta nie figuruje w ewidencji działalności gospodarczej jako prowadząca działalność gospodarczą i czy ustalenie że podmiot ten figuruje w rejestrze wyklucza możliwość przyznania jej konsumenckiej zdolności upadłościowej? Dokonując analizy tego zagadnienia należy mieć przede wszystkim na uwadze, że przypisanie jednostce statusu przedsiębiorcy zgodnie z obowiązującymi przepisami nie wymaga zarejestrowania w Krajowym Rejestrze Sądowym, ani w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Na gruncie Prawa upadłościowego, jak słusznie podnosi się w literaturze, dla stwierdzenia, że dana jednostka jest przedsiębiorcą nie jest wymagane dopełnienie obowiązku zgłoszenia działalności w żadnym rejestrze, czy w ewidencji¹⁵. Nie oznacza to, że brak wpisu do właściwego rejestru (ewidencji) nie ma przełożenia na zakres podmiotowy konsumenckiej zdolności upadłościowej. Brak rejestracji stwarza z kolei domniemanie, że dany podmiot w rzeczywistości nie prowadzi działalności gospodarczej. Domniemanie to może zostać obalone w przypadku wykazania, że podmiot działalność taką prowadzi. W rezultacie osoba fizyczna, która nie jest wpisana do ewidencji, lecz podejmuje działalność gospodarczą lub zawodową, nie może ubiegać się o ogłoszenie upadłości konsumenckiej wedle przepisów tytułu V.

Mogłoby się wobec tego wydawać, że osoba fizyczna która zakończyła formalnie prowadzenie działalności gospodarczej może skorzystać z instytucji upadłości konsumenckiej. Jednakże na podstawie regulacji zawartej w art. 8 i 9 p.u. zdolność upadłościową w zakresie upadłości przedsiębiorców posiadają osoby fizyczne, które zaprzestały prowadzenia działalności gospodarczej lub zawodowej w określonym czasie przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości lub prowadziły faktycznie tę działalność nie ujawniając tej okoliczności we właściwym rejestrze. Wobec powyższego podmiot, który uprzednio prowadził działalność gospodarczą posiada zdolność upadłościową w zakresie upadłości przedsiębiorców przez okres jednego roku od dnia wykreślenia go z rejestru lub faktycznego zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej w przypadku, gdy działalność ta nie została ujawniona we właściwym rejestrze. Ustawodawca wyraźnie więc rozróżnia zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej i wykreślenie osoby fizycznej będącej przedsiębiorcą z rejestru.

---

¹⁵ W. Głodowski, A. Hrycaj, *op.cit.*, s. 71.

Pewne wątpliwości kwalifikacyjne powstają przy ocenie konsumenckiej zdolności upadłościowej tzw. *quasi* przedsiębiorców, czyli osób fizycznych, które formalnie są zaewidencjonowane jako przedsiębiorcy w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, ale w rzeczywistości są zatrudnione w warunkach stosunku pracy. W ocenie R. Adamusa nie jest wykluczone ogłoszenie upadłości konsumenckiej względem *quasi*- przedsiębiorcy¹⁶. Pogląd ten autor argumentuje możliwością wskazania przez przedsiębiorcę we wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej późniejszego dnia podjęcia działalności gospodarczej niż dzień złożenia wniosku. Dlatego też do czasu kiedy działalność gospodarcza nie zostanie rozpoczęta podmiot posiada konsumencką zdolność upadłościową. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że unormowania ustawy z dnia 6 marca 2018 roku Prawo przedsiębiorców¹⁷ przewidują także możliwość zawieszenia wykonywania działalności. Jednak w tych okolicznościach w ocenie Sądu Najwyższego zawieszenie działalności gospodarczej nie jest czasowym jej zaprzestaniem, lecz jej ograniczeniem¹⁸. Z tego też względu przyjąć należy, że w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej osoba fizyczna nie posiada konsumenckiej zdolności upadłościowej.

Osobnego omówienia wymaga charakter postępowania upadłościowego wobec osób fizycznych prowadzących gospodarstwo rolne. W rozumieniu art. 43¹ k.c. osoby fizyczne prowadzące gospodarstwo rolne są przedsiębiorcami, jednak możliwość ogłoszenia ich upadłości na zasadach przewidzianych dla przedsiębiorców została wprost wykluczona w art. 6 pkt 5 p.u. Aktualna regulacja prawna przekreśla istniejący na tle poprzedniego stanu prawnego spór odnoszący się do przyznania lub odmowy przyznania osobom fizycznym prowadzącym działalność rolną konsumenckiej zdolności upadłościowej¹⁹. W uzasadnieniu ustawy przyjęto, że na tle brzmienia art. 491¹ p.u. nie powinno budzić już większych zastrzeżeń, że z upadłości konsumenckiej mogą skorzystać wszystkie osoby fizyczne, wobec których nie prowadzi się postępowania upadłościowego na zasadach ogólnych²⁰. W związku z tym osoby fizyczne prowadzące gospodarstwo rolne mogą ubiegać się o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.

Dla bytu konsumenckiej zdolności upadłościowej nie ma natomiast znaczenia obywatelstwo i narodowość osoby fizycznej. Konsumencka zdolność

---

¹⁶ R. Adamus, *op. cit.*, s. 33.

¹⁷ Dz.U. z 2018 r., poz. 646. t.j.

¹⁸ Zob. wyrok SN z dnia 17 czerwca 2011 r., II UK 377/10, OSNP 2012/15-16/203, Lex nr: 1212860.

¹⁹ Odnośnie prezentowanych w piśmiennictwie wątpliwości zob. W. Głodowski, A. Hrycaj, *op. cit.*, s. 72.

²⁰ R. Adamus, *op. cit.*, s. 35.

upadłościowa odnosi się jednak tylko wyłącznie do osób fizycznych. Nie ma zastosowania do innych podmiotów prawa, takich jak osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, choćby nie prowadziły one działalności gospodarczej. Konsumencka zdolność upadłościowa jest konsekwencją istnienia zdolności prawnej, jako podmiotu stosunków cywilnoprawnych²¹. Przepisy prawa upadłościowego nie wprowadzają także wymogu posiadania pełnej zdolności do czynności prawnej²². W konsekwencji bez znaczenia z perspektywy konsumenckiej zdolności upadłościowej są takie okoliczności jak stan ubezwłasnowolnienia, czy wiek osoby fizycznej. Z punktu widzenia omawianej przesłanki podmiotem upadłości konsumenckiej może być każdy człowiek od chwili urodzenia. Prawodawca przewiduje również możliwość ogłoszenia upadłości po śmierci dłużnika, jednak następuje to w ramach odrębnego postępowania (art. 418 p.u. i n.n.). Reasumując powyższe stwierdzić należy, że konsumencka zdolność upadłościowa jest wyłącznie atrybutem osób fizycznych, spełniających powyżej wskazane kryteria. Dlatego też niespełnienie choćby jednego z nich powoduje nieuwzględnienie wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.

IV. Przedmiotowa przesłanka ogłoszenia upadłości konsumenckiej

Przesądzenie, kto jest objęty zakresem podmiotowym konsumenckiej zdolności upadłościowej, pozwala na podjęcie rozważań na temat jej przedmiotowego aspektu. W literaturze zgodnie wskazuje się, że przedmiotowe przesłanki ogłoszenia upadłości konsumenckiej stanowią okoliczności określone w ustawie Prawo upadłościowe, które muszą zaistnieć lub nie mogą wystąpić, aby możliwe było ogłoszenie upadłości danej osoby fizycznej²³. Wyróżnia się w związku z tym podstawy pozytywne oraz negatywne²⁴. Powyższe przesłanki wymagają szczegółowej analizy, albowiem ich realizacja stanowi podstawę do merytorycznej oceny ogłoszenia upadłości konsumenckiej.

---

²¹ *Ibidem*, s. 34 i 35.

²² E. Kabza, *Wybrane problemy upadłości konsumenckiej w świetle nowej regulacji*, Studia Iuridica Toruniensia, Tom V, s. 122.

²³ W. Głodowski, A. Hrycaj, *op. cit.*, s. 73.

²⁴ P. Filipiak (red.), A. Hrycaj, Ł. Lipowicz, *Upadłość konsumencka po dużej nowelizacji*. Komentarz, Poznań 2015, s. 26.

Do podstaw pozytywnych zalicza się obecnie jedynie niewypłacalność. Obowiązujące przepisy wyłączyły wymóg istnienia wielu wierzycieli, jako podstawy pozytywnej ogłoszenia upadłości, który stanowił obok niewypłacalności jedną z pozytywnych podstaw ogłoszenia upadłości. Oznacza to, że upadłość konsumentka może zostać ogłoszona także wówczas, gdy dłużnik posiada tylko jednego wierzyciela.

Pojęcie niewypłacalności zostało *expressis verbis* określone w art. 11 ust. 1 p.u. Termin ten oznacza dłużnika, który nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych²⁵. Z kolei wymagalność zobowiązań oznacza stan, w którym wierzyciel ma prawną możliwość żądania zaspokojenia przysługujących mu od dłużnika wierzytelności²⁶. Niewykonanie przez niego jego wymagalnych zobowiązań odnosi się zarówno do zobowiązań prywatnych, jak i publiczno-prawnych. Ustawodawca ogranicza jednak stan niewypłacalności do zobowiązań pieniężnych, to jest takich których przedmiotem świadczenia jest pieniądz. Nie jest istotny dla niewypłacalności fakt, czy dłużnik nie wykonuje wszystkich zobowiązań pieniężnych, czy tylko niektórych z nich, oraz rozmiar tych zobowiązań²⁷. W ocenie Sądu Najwyższego o niewypłacalności dłużnika można mówić tylko wówczas, gdy z braku środków przez dłuższy czas nie wykonuje on przeważającej części swoich zobowiązań²⁸. Wobec czego krótkotrwałe wstrzymanie płacenia długów wskutek przejściowych trudności nie stanowi o stanie niewypłacalności. Co istotne niewypłacalność konsumenta jest uznawana w ekonomii za naturalne zjawisko²⁹.

Natomiast wśród podstaw negatywnych wymienia się doprowadzenie do niewypłacalności lub istotne zwiększenie jej stopnia w sposób rażąco zawiniony, powtarzająca się niewypłacalność, nieprawdziwość lub niezupełność danych zawartych we wniosku. Do innych podstaw negatywnych zaliczyć także należy okoliczność, w której dłużnik naruszył zaufanie wierzycieli. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdzie prowadzono konsumentckie postępowanie upadłościowe wobec dłużnika, które zostało umorzone z innych przyczyn niż na jego wniosek, lub ustalony dla niego plan spłaty wierzycieli w konsumentckim postępowaniu upadłościowym uchylono na skutek niewykonania przez niego planu spłaty lub innych zdarzeń zawinionych przez dłużnika wskazujących na jego nieuczciwość

²⁵ Z kolei w języku potocznym niewypłacalność to „niezdolność do dotrzymania swoich zobowiązań finansowych, wypłacenie komuś pieniędzy”. Zob. B. Dunaj, *Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*, Warszawa 2007, s. 1001.

²⁶ Zob. wyrok SN z dnia 12 lutego 1991 r., III CRN 500/90, Lex nr: 3753.

²⁷ Zob. wyrok WSA w Lublinie z dnia 29 stycznia 2008 r., I SA/Lu 717/07, Lex nr: 462713.

²⁸ Zob. wyrok SN z dnia 19 stycznia 2011 r., V CSK 211/10, Lex nr: 738136.

²⁹ R. Adamus, *op. cit.*, s. 40.

lub lekkomyślność albo niestaranność, czy też wobec dłużnika który nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości lub czynność prawna dłużnika została uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli³⁰. Wskazane wyżej przesłanki można podzielić na dwie grupy. Do pierwszej zaliczyć należy przesłanki związane z przyczynami powstania stanu niewypłacalności, do drugiej zaś te, które uzasadniają wątpliwość rzetelność i solidność dłużnika w zakresie zaspokojenia wierzycieli³¹.

W dyskursie prawniczym przesłanki negatywne określa się mianem moralności płatniczej, albowiem do zaistnienia podstaw nieuwzględnienia wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej dochodzi na skutek zawinionego zachowania dłużnika³². W kontekście art. 491⁴ ust. 1 p.u. jedynie umyślne działanie i rażące niedbalstwo stanowi podstawę oddalenia wniosku. Warto zwrócić uwagę, że nowe przepisy znacznie łagodzą warunki ogłoszenia upadłości. W poprzednio obowiązującym stanie prawnym ogłoszenie upadłości konsumenta mogło nastąpić jedynie, gdy jego niewypłacalność powstała wskutek wyjątkowych i niezależnych od niego okoliczności. Odnosiło się to zwłaszcza do sytuacji, gdy osoba fizyczna zaciągnęła zobowiązania będąc niewypłacalną, albo gdy doszło do rozwiązania z nią stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie konsument - pracownik, albo za jego zgodą³³. Do sytuacji wyjątkowych i niezależnych zaliczano także klęskę żywiołową, nagły wzrost inflacji, czy przewlekłą chorobę dłużnika³⁴. Przedmiotowe unormowanie w istotny sposób zawężyło krąg podmiotów w stosunku do których można było ogłosić upadłość konsumencką. Regulacja ta była zbyt restrykcyjna i jej stosowanie w praktyce budziło wiele kontrowersji³⁵.

Z uwagi na znaczącą liberalizację przepisów sąd upadłościowy powinien w szczególności sposób dokonywać oceny powyższych przesłanek i badać ich przyczyny. Dotyczy to zwłaszcza przypadków, gdy względy słuszności lub względy humanitarne umożliwiają sądowi uwzględnienie wniosku o ogłoszenie upadłości, mimo zaistnienia podstaw do oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości. W tego typu sytuacjach sąd powinien poddać skrupulatnej ocenie przede

³⁰ Zob. P. Filipiak (red.), A. Hrycaj, Ł. Lipowicz, *op. cit.*, s. 29.

³¹ W. Głodowski, A. Hrycaj, *op. cit.*, s. 73.

³² R. Adamus, *op. cit.*, s. 44-45.

³³ P. Filipiak (red.), A. Hrycaj, Ł. Lipowicz, *op. cit.*, s. 29.

³⁴ S. Gurgul, *Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej- cz. I*, „Monitor Prawniczy” 2009, nr 10, s. 531; P. Sokal, *Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2009, nr 8, s. 79 i n.

³⁵ P. Wołowski, *Upadłość konsumencka na podstawie nowelizacji ustawy prawo upadłościowe i naprawcze z dnia 29 sierpnia 2014 r.*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2014 r., nr 4, s. 57.

wszystkim te okoliczności, które odnoszą się do realizacji wskazanych wyżej klauzul generalnych.

W odniesieniu do upadłości konsumenckiej można także dokonać innych klasyfikacji przesłanek przedmiotowych. Wśród nich wymienić należy podział przesłanek na ogólne, czyli wspólne dla wszystkich dłużników oraz szczególne, czyli właściwe wyłącznie dla danego postępowania³⁶. Przy czym wszystkie przesłanki szczególne zostały przez ustawodawcę ukształtowane w formie negatywnej.

V. Podsumowanie

Podsumowując, obowiązujące rozwiązania prawne w zakresie przesłanek warunkujące zastosowanie instytucji upadłości konsumenckiej należy ocenić pozytywnie. Aktualne przepisy pozwalają na objęcie procedurą oddłużeniową osób, które wskutek niezależnych od siebie okoliczności utraciły zdolność regulowania wymagalnych zobowiązań finansowych, powstrzymując się przy tym od pogłębiania stanu własnej niewypłacalności. Co istotne limitowanie natomiast dostępu do upadłości konsumenckiej poprzez ustanowienie przedmiotowych przesłanek jej ogłoszenia jest całkowicie uzasadnione z społeczno-ekonomicznego punktu widzenia. Wiąże się to z tym, że upadłość konsumencka otwiera drogę do całkowitego oddłużenia osoby fizycznej, dlatego też nie powinien z niej skorzystać dłużnik, który celowo zaciągnął zobowiązania przekraczające jego możliwości finansowe, a następnie nie jest w stanie zaspokoić wierzycieli.

Bibliografia

Akty prawne

- Ustawa z dnia 29 grudnia 1993 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 64 t.j.).
- Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U. 2016, poz. 2171 ze zm.).
- Ustawa z dnia z dnia 6 marca 2018 roku Prawo przedsiębiorców (Dz. U z 2018 r., poz. 646 t.j.).

Orzecznictwo

- Wyrok SN z dnia 12 lutego 1991 r., III CRN 500/90, Lex nr: 3753.
- Wyrok WSA w Lublinie z dnia 29 stycznia 2008 r., I SA/Lu 717/07, Lex nr: 462713.

---

³⁶ W. Głodowski, A. Hrycaj, *op. cit.*, s. 73.

Wyrok SN z dnia 19 stycznia 2011 r., V CSK 211/10, Lex nr: 738136.

Wyrok SN z dnia 17 czerwca 2011 r., II UK 377/10, OSNP 2012/15-16/203, Lex nr: 1212860.

Literatura

Adamus R., *Nowa upadłość konsumencka, Poradnik praktyczny*, Warszawa 2015.

Dunaj B., *Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*, Warszawa 2007.

Filipiak P., (red.), Hrycaj A., Lipowicz Ł., *Upadłość konsumencka po dużej nowelizacji. Komentarz*, Poznań 2015.

Flotyńska I., Lipowicz Ł., *Pozytywne i negatywne przesłanki ogłoszenia upadłości spółek handlowych - uwagi praktyczne* (cz. 3), „Prawo Spółek” 2011, nr 9.

Głodowski W., Hrycaj A., *Zakres podmiotowy i podstawy ogłoszenia „upadłości konsumenckiej”*, „Państwo i Prawo” 2010, nr 2.

Gurgul S., *Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej- cz. I*, „Monitor Prawniczy” 2009, nr 10.

Kabza E., *Wybrane problemy upadłości konsumenckiej w świetle nowej regulacji*, Studia Iuridica Toruniensia, Tom V.

Kuźniak M., *Konsumencka zdolność upadłościowa – zakres podmiotowy*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2015, nr 240.

Piasecki K., *Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze*, Warszawa 2004.

Pokora A., *Zdolność Upadłościowa*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1998, nr 2.

Sokal P., *Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2009, nr 8.

Wołowski P., *Upadłość konsumencka na podstawie nowelizacji ustawy prawo upadłościowe i naprawcze z dnia 29 sierpnia 2014 r.*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2014 r., nr 4.

Wolska-Bagińska A., *Ekonomiczno – prawne aspekty upadłości konsumenckiej*, Przegląd Prawno - Ekonomiczny Rewiew of Law, Business& Economics, nr 42 (1/2018).

Zedler F., *Prawo upadłościowe i naprawcze w zarysie*, Kraków 2004.

Zienkiewicz D., *Prawo upadłościowe i naprawcze, Komentarz*, Warszawa 2006.

Streszczenie

Artykuł ma na celu przybliżenie tematyki przesłanek ogłoszenia upadłości konsumenckiej. W pracy uznano, że konsumencka zdolność upadłościowa stanowi wyłącznie atrybut osób fizycznych, którzy są niewypłacalni. Niespełnienie choćby jednej z przesłanek powoduje nieuwzględnienie wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej. Z kolei przedstawiona analiza wykazała, że pomimo zrealizowania przesłanek podmiotowo-przedmiotowych oraz braku negatywnych przesłanek szczególnych niezbędne jest

również poczynienie ustaleń w zakresie możliwości pokrycia kosztów postępowania upadłościowego.

SŁOWA KLUCZOWE: przesłanki ogłoszenia upadłości konsumenckiej, konsument, niewypłacalność, dług.

Summary

This article aims at describing the preconditions for declaring personal bankruptcy. It was concluded that the personal bankruptcy capacity pertains exclusively to natural persons who have become insolvent. Failure to meet any of these conditions results in rejection of a bankruptcy petition. What is more, the performed analysis proved that even if the preconditions are met and there are no other obstacles, it is also necessary to decide whether a person has the capacity to bear the costs of the bankruptcy proceedings.

KEY WORDS: preconditions for declaring personal bankruptcy, consumer, bankruptcy, debt.

Autor

Anna Wolska-Bagińska – doktor nauk prawnych, prokurator Prokuratury Rejonowej w Gdyni.